

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sect. IV. De neceßitate Logicæ ad alias scientias.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

phica: quia ad Philosophiam spectat speculari actus intellectus; ad Logicam, illos dirigere & regulare.

Dices, etiam si cognitio modi sciendi per se deseruiat ad eius effectiorem, tamen cognitio proprietatum modi sciendi non deseruiat ad earum effectiorem; sicut in qualibet arte, verbi gratia in domificatiua, sunt tales cognitiones omnino speculatiue, hac domus hoc modo defendet à frigore, vel facile, aut difficulter corrumpet, ergo similiter in Logica. Sed ut incipiamus ab exemplo de Architecto, dico, eas cognitiones esse practicas: quia cum domus ordinetur ut defendat & à frigore & à calore: item Architectus eam stabilem efficere conatur. Idem est cognoscere, domus sic facta defendat à frigore, & erit stabilis, ac dicere, ut hac domus recte fiat, debet hoc vel illo modo construere, quæ cognitio omnino est practica. Quod si eam cognitionem non ordinat Architectus ad sciendum, quomodo recte sit erigenda domus, sanè est extra eius metam: ipse enim solum per se curat de his quæ deseruiunt ad efficiendam domum. Ad præcipuam obiectionem de proprietatibus modi sciendi respondeo, à Logico non agi de omnibus proprietatibus modi sciendi: neque enim agit, an modus sciendi producat species, an sit operatiuus nec ne; sed solum de his quæ deseruiunt ad cognitionem finis, qui per se intenditur in illo modo sciendi, acquisitionis scientiæ, & opinionis, ut in illis supra enumeratis, quas dixi esse æquiualeuter practicas. Ratio à priori: quia scire finem, qui intenditur in modo sciendi, maxime deseruiat ad efficiendum perfectius ipsum modum sciendi, & ponenda media ad eum magis proportionata.

Sed urgebis, Ille finis non fit per cognitionem Logicam, ergo cognitio de illo non est practica. Paret consequentia, quia (ut dixi supra) cognitio practica debet esse sui obiecti effectiua, nec sufficiens fit factiua alterius. Respondeo, illum finem, qui à Logico cognoscitur, esse ab eadem factibilem, quia ille solum est illatio v. g. scientiæ, quæ fit per conclusionem formaliter: conclusio autem fit à Logica mediis præmissis; nec requiritur, ut immediatè ad eam influat, iuxta dicta supra. De acquisitione autem scientiæ habitualis, siue de productione habituum, &c. quæ est res remotior, & speculatiua, non curat Logicus, sed animasticus.

Dices secundò, In omnibus artibus, etiam mechanicis, sunt aliquæ cognitiones speculatiue, illæ scilicet quibus cognoscitur materia, ex qua efficiendum est opus; ergo etiam in Logica. Respondeo, negando consequentiam: discrimen est, quia artes mechanicæ non efficiunt suam materiam; quapropter cognitio de illâ est speculatiua; at verò Logica & efficit, & disponit suam materiam, quia hæc est actus intellectus, seu modus sciendi, qui fit ex directione Logica, est ergo Logica scientia omnino practica.

SECTIO IV.

De necessitate Logica ad alias scientias.

SUPPONO duplicem necessitatem, vnam ad simpliciter efficiendum aliquid, ita ut sine illo, quod necessarium dicitur, non possit existere

res; quomodo intellectus & voluntas sunt necessaria ad intelligendum & amandum, quia sine illis nec intelligere nec amare illo modo possumus: aliam non ad simpliciter, sed ad melius & facilius aliquid efficiendum, v. g. ut quis eat Romam, non est necessarius equus aut rheda, est tamen ut eat facilius & commodius. Iuxta hanc ergo distinctionem duplicis necessitatis, duplex esse potest in præsentī difficultas. Prima, an Logica sit simpliciter necessaria. Secunda, an saltem ad melius esse.

Deinde suppono, Logicam (sicut & alias scientias) & esse actualem, id est, actus Logicos; & esse habitualem, id est, habitus facilitantes ad actus: de quibus etiam duplex potest esse difficultas, alia, an actus Logici sint necessarij. Secunda, an habitus Logici. Has ergo quatuor difficultates quatuor Conclusionibus explicabo.

PRIMA CONCLUSIO. Habitus Logici non sunt simpliciter necessarij ad alias scientias. Hæc est communis, & patet facile, quia nullus habitus acquisitus, quales sunt habitus Logici, dant simpliciter posse, sed solum facilius; cuius ea est ratio, quia habitus acquisiti producuntur ab actibus; ergo supponunt, actus posse absolute fieri sine habitibus, nequit enim dari mutua prioritas in causis; ergo primus actus factus fuit sine habitu. potuit ergo eadem ratione & secundus & tertius absolute produci sine habitu, eadem enim est ratio de illis, quæ de primo; ergo habitus acquisiti non sunt simpliciter necessarij, ergo nec habitus Logica, seu Logica habitualis.

SECUNDA CONCLUSIO. Nec Logica actualis est simpliciter necessaria ad alias scientias. Hæc probatur à nonnullis, quia non requiritur Logica habitualis (ut iam probaui) ergo nec actualis, cum hæc non sit nisi actus secundus habitualis Logica. Non placet hæc ratio. Sicut si quis inferret, ad amandum Petrum non requiritur cognitio habitualis Petri, ergo neque actualis, male inferret; quia cum habitus supponat actum, bene stat, prærequiri actum, etiam si non prærequiratur habitus. Præterea falso dicitur, Logicam actualem non esse, nisi actum secundum productum ab habituali, quia potius habitualis producitur ab actuali, saltem in primo fieri, unde habitualis pender ab actuali, & non è contrario. Melius ergo probo Conclusionem, quia Logica ipsa potest habere cognitiones scientificas, definitionem v. g. diuisionem, & argumentationem, quin ad ipsam præcesserit alia Logica actualis, ergo pari ratione reliquæ scientiæ absolute poterunt habere definitiones, diuisiones, &c. Quin ad ipsas præcesserit Logica; ergo Logica actualis non est simpliciter necessaria ad alias scientias. Ratio à priori: quia sicut prima cognitio potuit haberi, quin ad ipsam præcesserit vlla doctrina, ita etiâ potest haberi secunda & tertia; quia non est maior difficultas in secundâ, quàm in primâ. Confirmatur experientia, quia videmus per se, etiam rusticos, qui propterea carent Logica artificiali, ut argumentationibus in suis quotidianis colloquiis, ut v. g. qui furatur aliena, debet puniri; tu es iuratus, ergo debes puniri. Item, restitue pallium, quia alienum est, & omnia aliena debent restitui, & his similia plura argumenta conficiuntur quotidie à quolibet homine, quantumuis ignaro Logica; neque difficultas est in assentiendo conclusioni, sed

sed in probatione Maioris aut Minoris, nullus enim dubitat, si res sit aliena, restituendam esse: nec dubitat, quod si Petrus occidit Ioannem iniuste, dignus sit poenâ; sed dubitat de antecedentibus, an scilicet Petrus occiderit Ioannem, an hæc res aliena sit nec ne; ergo non sunt necessarij actus Logicæ reflexe cognoscentes argumentationem & discursum, ad hoc ut absolute possit fieri discursus & argumentatio. Idem est de alijs modis sciendi. Ergo Logicæ actus non sunt simpliciter necessarij ad alias scientias.

Obiicies Primò, Plurimi sunt syllogismi, etiam demonstratiui, in quibus non statim apparet ex ipsis terminis bonitas illationis; ergo saltem ad illos requiritur cognitio reflexa de bonitate consequentia. Nego Primò consequentiam, quia, quando non apparet bonitas consequentia, id prouenit, quia non sunt perfecte cognita præmissa, unde tunc non est necessaria cognitio reflexa de bonitate illationis, sed maior penetratio præmissarum, quæ potest haberi sine Logicâ. Secundò addo, Logicam non posse in materiâ particulari Philosophiæ aut Theologiæ cognoscere, vtrum extrema connectatur cum medio, id enim pertinet ad proprias scientias; unde, etiam si in illis syllogismis requireretur reflexa cognitio de eâ connexionem, illa cognitio pertineret ad Logicam.

32 Obiicies secundò, Nisi cognosceatur euidenter bonitas illationis, non potest inferri conclusio euidentis; ergo requiritur actus Logicus eam cognoscens saltem ad argumentationem. Respondent nonnulli, bonitatem illationis posse reflexe cognosci vel per actum Logicæ naturalis, vel per discursum naturalem, qui actus non sunt Logicæ artificialis: hæc enim est vniuersalis pro omnibus materijs; illi verò actus versantur tantum circa materias particulares. Et hac distinctione videntur sibi satisfacere Alberto Magno, propter hoc argumentum docenti, Logicam artificialem requiri necessariò ad alias scientias. Ceterum Albertus per Logicam non intellexit nisi cognitionem illam reflexam de bonitate illationis, quam Conimbricenses rectè vocant Logicam artificialem imperfectam & inchoatam. Quod autem habeatur ex vi naturæ intellectus, antequam ad illam præcesserit Logica artificialis, non efficit ipsam non esse Logicam artificialem; primus enim actus Logicæ artificialis in omnium sententiâ non supponit alium actum Logicum. Ratio est, quia ipse intellectus habet vim, ut se solo possit Logicam artificialem adipisci. Melius ergo iidem secundò respondent, negando esse necessariam cognitionem reflexam de bonitate illationis; eo enim ipso, quod intellectus cognoscat in præmissis illa obiecta connexa, iam cognouit in actu exercito bonitatem consequentia sufficienti cognitione ad eam inferendam. Imò rarissimè in discursibus reflectimus supra bonitatem illationis (ut experientia docet) & patet ex exemplis in num. 31. posit. Sed de hoc redibit sermo Disputat. xv. à num. 15.

TERTIA CONCLUSIO. Actus Logicus est necessarius, ut aliæ scientiæ commodius & facilius obtineantur. Hæc est communis, possetque probari multis Patrum & Philosophorum testimonijs. Videantur Conimbricenses quæst. 2. Proæmialium art. 2. Eam sic probo, Quia humani

ingenij imbecillitas propter dependentiâ a sensibus magna est: & licet in hac vel illâ argumentatione possit sine directione rectè procedere, tamen facillè decipietur in alijs multis, putans rectum syllogismum eum, qui fallaciam continet. At instructus vniuersalibus Logicæ præceptis, facilius, quæ sit bona quæ verò mala definitio aut diuisio cognoscat, nec ita facillè capietur, & maiori cum securitate, ac sine tanto periculo errandi procedet; quod experientia suadet: longè enim melius, qui Logicam didicerunt, definiunt, diuidunt & argumentantur in alijs scientiis, quam qui ignari sunt præceptorum Logicæ. & hinc fit, ut ipsa Logica (iuxta dicta supra) difficilior acquiratur, quam aliæ scientiæ ad quas ipsa præmittitur. Quod si Ius Canonicum vel Civile multi aggrediuntur sine Logicâ, propterea difficilior illud assequuntur, quam si præceptis Logicis imbuti essent, & vix sine breui saltem instructiunculâ de modo argumentandi & definiendi progredi vel vno passu possunt. Adde, non per modum scientiæ Ius addisci, sed ferè tantum ibi attendi, quid Iurisperitus dixerit, sine vltiori discursu.

Obiicies, Aliquando Patres in Logicam, ut 34 perniciosam & inutilem, inuehi apud Conimbricenses supra art. 1. Respondeo, eos esse intelligendos vel de abusu eius scientiæ, & de his qui sophisticis cōtentionibus & cauillationibus veritatem oppugnant; aut qui eâ contenti superbiunt, & sacras negligunt scientias. Logicam autem ipsam secundum se magnopere commendant iidem Patres apud Conimbricenses. Sufficiat nobis vnus Hieronymus Commentariis in Ezechielem: *Verè quidquid peruerforum dogmatum, est, & putatur esse robustum in terrenâ sapientiâ, hoc Dialecticæ arte subvertitur, & instar incendi in cinerem fauilla sepe dissoluitur.*

QUARTA CONCLUSIO. Logica habitualis est necessaria ad alias scientias facilius obtinendas. Solum mediât, quatenus faciliat ad actus Logicos, qui (ut vidimus Conclusionem præcedenti) dirigunt intellectum ad reliquas scientias facilius & suauius obtinendas: habitus autem Logicæ per se immediatè non influit, nec dirigit alias scientias; ergo solum mediât est utilis ad illa.

SECTIO V.

Quem influxum habeat Logica in alias scientias.

35 Ex dictis Sectione præcedenti insurgit præsens difficultas: nam si Logica concurret cum alijs scientiis, ut facilius attingant sua obiecta, explicare oportet quâ ratione id præstet, an efficiendo simul cum illis earum actus eo modo, quo habitus in communi sententiâ inuat potentiam simul cum illâ efficiendo actum; an solum dirigendo alias scientias medijs actibus Logicis. Hic duplex concurrenti modus potest explicari exemplo Magistri edocentis puerum scribere. Nam si simul cum manu pueri scribat, illum inuat efficienter; si verò relinquat puerum solum scribere, ipse verò tantum dirigat doctrinâ & regulis, non inuat illum efficienter, sed solum directiue. In præsentem ergo quaerimus, quo ex his modis